

LET. IX.

1916

ŠT. 5 IN 6.

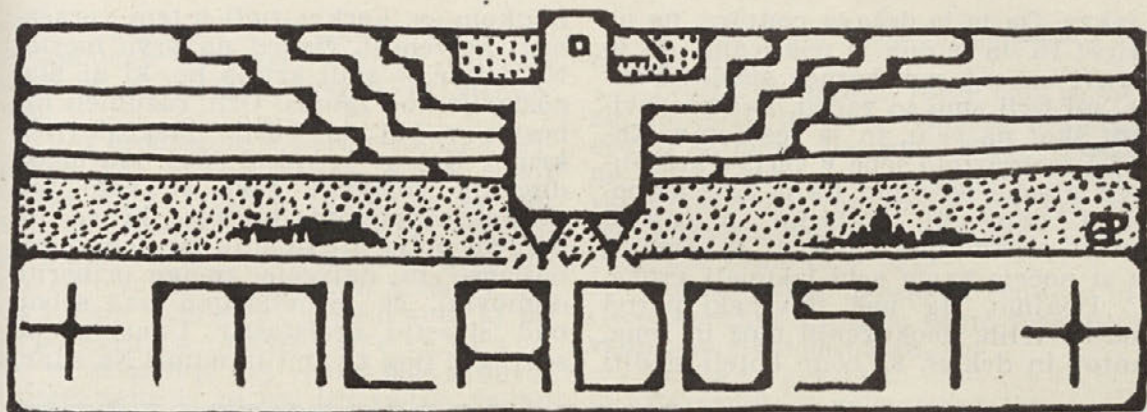
MLADOST

GLASILO
SLOVENSKIH ORLOV

CENA K 3.- UREDNIK A. KOMLANEC

NATISNILA KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

GLASILO SLOVENSkih ORLOV.

ŠTEV. 5 in 6.

MAJ, JUNIJ 1916.

LETNIK IX.

DO ZMAGE.

Malokdaj more človek tako delati, čutiti in misliti, kakor bi si želeli njegovi prijatelji, kaj še sovražniki! Če si n. pr. abstinent, te zbadajo z različnimi priimki: skopuh, mrzel človek, neumnež itd. Če greš večkrat v cerkev, zlasti k popoldanski službi božji, te imajo za prenapeteža, hinavca. Če si pošten in zvest v svojih delih, bodisi zasebnih kakor javnih, te imajo za tepca, ki ne spozna in ne vidi, kam naj krene, da bo imel boljši sijaj, boljše bodočnost, večjo materijelno korist. Za denar! Ne za kruh, ne za poštenost (te sploh ni, ni mogoča, pravijo) naj se vrši življenjski boj posameznika in naroda! Tisti srečen cilj bi bil dosežen; na tisoče je sedaj ljudi, ki jim je dano šteti ne le stotake, ampak tisočake itd. Pa glej, zraven denarja so lačni, niso ga veseli. Srečnejši se jim zdi tisti, ki more prijeti za plug, da mu izorje ono zemljo, katera naj ga preživi. Nakrat ni več boja za denar, ampak za njivo, za kruh! Zemlja in ti, ki jo obdeluješ, ti si vse, ti si zanjprej naš cilj, naše hrepenenje, zate v boj! — Hvala Bogu, korak smo šli naprej! — Človek se je otresel svojega lastnega prejšnjega modrovanja, prišel je k zaključku, da se mora vrniti k naravi, k zemlji, na kateri stoji! — Zemlja in vse stvarstvo pa vodi k Bogu! Kaj je ves tvoj trud, ako Bog ne blagoslovi?! Žito je v klasju — hipna toča — vse uničeno. Kdo je tisti, ki ne ceni tvojega truda,

RADOSLAV SILVESTER.

kdo ti je uničil tvoje upe, ki si jih imel do bogate njive? Pamet, ki jo ima vsak človek, pravi, da, če je ena sila, mora biti tudi najvišja sila, kateri ni moči kljubovati, kateri se ni moči izogniti. Kristus nam jo je resnično formuliral. Eden je..., ki je v nebesih! Pamet in krščanstvo tedaj jasno govorita: Bog je! Tej sili se pač ustavljati ni moči. Pač, poprosi se na način, katerega nam je postavil On sam.

Fantje! Pred nedolгим časom so se zbrali veljavni možje na Dunaju v posvet, kako ljudi pripraviti do poštenega življenja. Razen katoliških so bili tudi drugi! Ali ne rečem lahko, da so bili tudi taki, hvalili so greh — samo posledici bi se ognili radi! Razbrzdavnost! Spolno uživanje izven zakona (patentirano je v vseh večjih mestih), ali je čudo, da se kuga širi in širi? Kdo jo ustavi? Morda postava, ravnoista, ki jo v gotovih formah odobrava? Dragi! Pred nekaj leti je »Mladost« prinesla dvojce člankov: Boj nečistovanju! in Spoštuj ženo! Nekateri so rekli, to je sveta stvar, tajna, ne smeš fante o tem poučevati in jim pot kazati! Takratni naš načelnik je rekel, ko je prebral tisto številko, nam telovadcem: Fantje, samo ta številka je vredna 2 K! Berite »Mladost«! Spolno vprašanje, ki danes sega tako globoko v vse plasti naroda, ko se dotekuje do otroške dobe, dragi, je važno pravno življenjsko vprašanje. Zdi se, da to vprašanje ima rešiti le

Cerkev. Da jo le država podpira, ne pa ovira! In da le ona je poklicana, da jo spravi na ono pot, kamor spada! Fantje, mi Orli smo to začeli, naš prevzvišeni škof na čelu, in je rešujemo. Kako? Preobrazimo sebe v veri, v krščanstvu, glasno povejmo, da je Kristus postavil zapovedi, katerim morajo slediti posamezniki, narodi in države, če si nočejo same sebi izkopati groba.

Upajmo, da naš slovenski narod ima še vrlih, neokuženih mož in žena, fantov in deklet, ki bodo hoteli slediti

naukom sv. Cerkve tudi v tem vprašanju! Poštenost, čistost na prvo mesto! Ne denar — tudi kruha ne, ki ni blagoslovljen od zgoraj! Orli, razumeli me boste: v boj za božji, blagoslovljen kruh! Kakor je pisal naš slovenski dnevnik vojakom, tako še vam naj »Mladost« ponovi, bratom, ki so na bojnem polju ali zaledju po domovini: najlepšo in največjo zmago priborite domovini, če jo odločimo nad seboj, nad strastjo nečistosti! Udarimo po sovragu! Bog z vami in nami! Na zdar!

VOJAŠKA VZGOJA MLADINE.

ANTON KOMLANEC.

Pri nas in na Nemškem so izšli vladni odloki, ki govore o pripravi mladine za vojaško službo. Odloki so uvodnice k zakonu, ki ga uveljavijo po vojni. Ta postava ima končno in določno urediti način priprave mladeničev, preden jih zadene prava vojniška služba. Leto, s katerim priprava začne, bo 16. leto.

Ker ta postava pomeni neko večje poddržavljenje mladine (dozdaj je bilo to, v kolikor je bila mladina vezana na državne šole in za fante še posebej, triletna vojaška služba), bo gotovo po vojni o njej dovolj razgovora.

Puščam pri tej priliki socialno, versko in etično-nravno vzgojno plat v nemar in seznanjam samo s tehničnim načinom vojaške priprave. Da bo avstrijski pripravljalni sistem jasnejši, naj sledi tudi seznam o švicarskem.

Za nas in tudi za Nemčijo je nameravana priprava nekaj novega, četudi zdaj med vojno že deloma obstoji, vsaj po srednjih šolah. Sicer so bila mnogobrojna telo vadna društva, razširjena po vsej državi, tudi priprava za vojno, toda ta priprava je bila prostovoljna. Nova bo od dosedanje toliko različna, da bo prisilna in da bo smotrno merila na vojaštvo.

Kaj je v zmislu vlade vojaška priprava? Odlok pruskega vojnega ministrstva z dne 25. novembra 1914, št. 3019/8. 14 kl., pravi: »Vojaška priprava mladeničev je neposredna predšola za vojno na suhem in na morju.« — S tem stavkom se ujema odlok avstrijskega naučnega ministrstva z dne 2. junija 1915, št. 533/k. A. M.

V zmislu tega odloka in navodil vojnega ministrstva je spisal stotnik

Oskar Jóry »Krajevnostne vaje. Vojaška mladinska knjiga«. ¹ Knjiga je potrjena in priporočena od c. kr. domobranskega in naučnega ministrstva. Pove torej verodostojno tehnično pot, katero naj hodi vojaška priprava mladeničev.

Jóryjeva knjiga je namenjena za enkrat srednjim šolam, gimnazijam, realkam, učiteljiščem, ker po deželi, po občinah in društvih manjka vežbanih moči. Vaje naj se ondi vršijo v obliki vojaških iger, zlasti takih, da se seznanijo udeleženci s krajevnostjo, z lego in značajem tal. »Zlasti skrbno je skrbeti,« pravi navedeni odlok c. kr. naučnega ministrstva, »za pravilno in zadostno nego mladinskih iger (krajinskih), pri katerih naj prvačijo vojaške oblike. Čeprav še ni obvezno predpisano,« nadaljuje odlok, »da se morajo učenci udeleževati teh iger, mora vendar vse učiteljstvo kar najodločneje pritiskati, da se učenci, posebno oni iz višjih razredov, brez tehtnih razlogov ne odtegnejo tem vajam. Če je potrebno, naj učiteljstvo pouči tudi starše o vrednosti teh vaj za telesni razvoj mladeničev in jih nagne, naj vplivajo že doma, da se mladeniči udeležujejo te vrste vaj, ki jih šola prireja, in izletov, ki služijo takim namenom. Naj jim govore o koristih take vojaške priprave za slučaj, da jih čaka pozneje obvezna vojna dolžnost, ker bodo v mnogih ozirih lažje služili usposobljeni mladeniči in bodo, oproščeni nižjih opravkov, hitreje dosegli podčastniške šarže ter se tudi si-

¹ Geländeübungen. Ein militärisches Jugendbuch. Wien 1915 2.

cer mogli poslužiti ugodnosti § 48. brambnega zakona zavoljo predizobrazbe v vojaških vajah in streljanju.

Da bo mogoče v svrhu vojaške priprave kar se da veliko gojiti zlasti važne krajinske igre, ne bo odveč, ako imajo učenci poleg dveh dosedanjih šoleprostih popoldnevov, ki sta določena v to, še en cel dan v mesecu prosto, ki ga je porabiti za večje vaje te vrste. Te vojaške vaje naj vedno bolj zadovoljujejo zahteve in naj jih vadijo vedno v večjem obsegu. Koder okolnosti dopuščajo, naj združujejo učence enake starosti, namreč one od 16. do 18. leta skupno iz več učnih zavodov tistega kraja k skupnim igram in pohodom...

Vaje naj rasto po starosti in vsebujejo vojaške redovne (vežbalne) vaje, hodne vaje in vaje, ki so vpeljene za vojno službo v stezoslednem koru in podobno. Pri tem je vpoštevati »pravila«, ki jih je določilo c. kr. domobransko ministrstvo za vojaško pripravo mladine.

Tako odlok naučnega ministrstva. Naj slede doslovno tehnična pravila.

Pravila za vojaško pripravo mladeničev.

I. Vežbanje.

a) Vežbanje moža posamič in v vrsti.

Stoja moža: Po-zor! Od-mor!

Nastop v red, razdalja, smer, razstop, razmak, stik.

Desno (levo) čelom! Levo (desno) čelom!

Desno (levo) kreni! Premo glej!

O-brat! (Čelom zad!) Poklek! Na tla! Vstani!

Vod v koraku. (115 korakov na minuto) in v hitrem koraku (160 korakov na minuto). Čelni hod reda in hod v stran. Vadi naj se pogosto zlasti čelni hod z označbo oddaljenih ravnil in ob prenosu ravnave na sredo reda, tudi križem na težavnih tleh in na daljave.

Stoj!

Poklek! Na tla! O-brat! (Čelom zad, spred!) med hodom.

Razmak in stik med hodom.

Desno (levo) — zad! med hodom.

Levo (desno) čelom!

Levo (desno) — upostaviti!

Desno (levo) zavij! Premo! med hodom.

Desno (levo) stopaj! na mestu in med hodom.

Tvorba in premik rojne črte iz mesta in med hodom. Hodna razdalja vedno najmanj 2 koraka. Kadar obstane rojna črta, vedno spretno izrabiti vse vrste kritij (prsobran, sip, zid, jarek, naravno bočje tal in globeli i. dr.). Plazenje rojne črte naprej.

Rojno črto je napraviti vedno v hitrem koraku. Premik rojne črte bodi vedno na živahen način.

b) Vežba voja.

Razvrstitev voja (razdalja redov 120 cm).

Razdelitev voja v roje.

Nastop! V roj! Razstop!

Razvoj v vseh telesnih legah in z izrabo priročnih kritij.

Razmak v en red in razmaknjeno črto na mestu, za kritji in med hodom.

Na tla! Poklek! Vstani! O-brat! na mestu in med hodom.

Dvo(četvero)stop desno (levo) čelom zad! na mestu in med hodom.

Levo (desno) čelom!

V dvostop!

V četverostop!

V enostop! Le med premikom.

Dvo(četvero)stop — stopaj!

Čelni hodi in zavoji kot pri redu.

Desno (levo) stopaj! pri dvo- in četverostopu na mestu in med hodom.

Tvorba rojne črte iz vseh položajev in v vse smeri na mestu in med hodom.

Premik rojne črte na velike daljave, ki obdrži tudi čez težavna tla določeno ravnilo, po katerem uravnava vedno sredina.

Priporočja se tudi seznaniti udeležence tudi z znamenji, ki jih za pehoto označuje vežbovnikova točka 23, in včasih voditi oddelke le s temi znamenji.

II. Hodne in bojne vaje.

Enostavne hodne vaje, po katerih naj zraste hodna sposobnost, brez in z obremenjenjem. (Breme bodi sorazmerno fizični moči posameznika.)

Ravnava hodne brzine na raznih tleh (terenu).

Zmagovanje zaprek v hodni četi.

Vaje v hođu, združene s poročevalnimi vajami, in ob hođu varovalna služba (opazovanje, poročanje, posredovanje poročil in kratkih povelj). Sempatja naj se napravi rojna črta in se vadi v premiku na velike daljave.

Varovalna služba med odmorom (straže in glavne straže).

Vaje v določevanju kraja in časa. Orijentiranje podnevi (kako visoko je solnce) in ponoči (severnica). Uporaba krajevnih in časovnih ločil, n. pr. kompasa, ure, mahovne strani dreves in drugo.

Prežne vaje (z vidom in sluhom).

Cenitev razdalje do 800 korakov (upoštevaje razne svetlobne in vremenske vplive) napram posameznim osebam (predmetom) in pri dovršenejši vaji tudi napram rojnim skupinam.

* * *

Vse vaje se dajo lahko urediti tako, da nastopajo hkrati nasprotniki.

III. Teoretični pouk.

Prva pomoč ponesrečencem in ranjencem.

Glede zdravja: Kako je ravnati ob velikem mrazu in vročini, škodljivost uživanja slabe vode in preveč alkohola. Nega telesa, zlasti nog. Glede zdravja ob hoji.

To je tehnična razvrstitev vojaške priprave, ki naj usposablja avstrijske mladeniče od šestnajstega do pravega vojaškega leta za vojniško službo. Po tej razvrstitvi poučuje tudi stotnik Oskar Jóry. Večino teh vaj bo mogoče vaditi le na prostem. Pametno vadene bodo vsekako razvijale telo, utrjevale mišičevje ter ostrile čute. Samo za proste dneve bo šla trda.

NAROČAJTE MLADENIŠKO GLASILO IN POŠILJAJTE
GA NAŠIM VOJAKOM NA BOJNO POLJE!

VZORI LEPOSLOVCEV NARODNI POGIN ALI REŠITEV.

ANTON KOMLANEC.

K leposlovju štejem pesmi, povesti, drame, govorništvo. Leposlovje dela vidno, kar bi ostalo mnogim nevidno. Leposlovje stori, da ljudje, kar jim je bilo sicer vidno, pa so gledali na tisto brez hrepenenja, gledajo zdaj s hrepenenjem. Leposlovje ustvarja mislim

telo, to je čutno obliko, in telesom, dogodkom, čuvstvom, predmetom vdihuje dušo, misel, zmisel.

Ljudje ne občujejo radi z duhovi, ker se smatrajo za to nezmožne, pa tudi z brezdušnimi stvarmi ne, ker se čutijo za to prevzvišene. Zato ljubijo

ljudje leposlovje, ker je leposlovje zveza dušnosti in brezdušnosti, kakor vsaka umetnost. Ljudje občujejo najraje z ljudmi. Zato leposlovju veljave med ljudmi ni in ne bo mogoče vzeti.

Leposlovje je doma, kjer domuje čustvo, ker čustvo je, katero sili razodeti spoznanje. Čustvo odmeva, kjer je sorodnost. Zato leposlovje, ko gre od doma, najde dom pri sorodnikih. Zato leposlovje nikjer in nikdar tako ne vpliva, kakor pri mladih ljudeh, ker ti bolj kot vsi drugi hrepené po novem spoznanju in se bolj kot vsi drugi udajajo hrepenenju po tistem, kar so spoznali.

Mladim ljudem podobni so sveži, pravno še ne skvarjeni narodi, ljudstva. Ljudstvo ne mara mrtvih kosti. Tvarno naravo oživi s svojim pojmovanjem in jo skuša takorekoč preosnovati v sebi sorodna bitja. Tudi z Bogom ter z duhovi se pogovarja po človeško. Da bi se pri občevanju in delovanju postavilo na tuje stališče, to je ljudstvu neznano. — Kdor zna ljudstvu pričarati pred oči življenje kakor življenje ljudi, tisti ga omreži, omota, obleče i ljudsko življenje in ga v življenju, v katero ga je zapeljal, osreči ali pogubi.

Leposlovec presnuje čustva in predmete, dogodke in življenje s svojo dušo, in kaj je dušno življenje drugega kakor spoznanje in hrepenenje, torej s svojim spoznanjem in svojimi vzori. Kdor sprejme pesnikovo spoznanje, sprejme tudi pesnikove želje. In vse želje gredo za tem, da postanejo resnica, dejanje. Torej kogar so pesniki učili, tega so tudi osrečili ali pogubili. Ker pa je truma leposlovcev dandanes kar poseben stan in ker zavzemajo med piščimi prvo število in ker imajo vsi ljudje to lastnost, da hočejo uživati hrano po načinu ljudi in piti pijačo v človeških požirkih, in na ta način narajena hrana so pesmi, povesti in lepi govori, zato trdim, da imajo leposlovci v rokah življenje sodobnih narodov. Njihovi ideali so sedanjih ljudstev življenje in smrt. Leposlovci kažejo vzore na dostopen in vabljev način. Spoznavanje vzorov pa in letanje za vzorije naše življenje.

Toda idi moja misel k narodom srca, k narodom čustvovanja in otroške čudi. Vsi se ujemajo, da so to Slovani. Ljubijo govorico, pripovedova-

nje, saj beseda slôvo isto pomeni, kar beseda. Potemtakem je njihovo ime govoreči — sloveči — Slovani.

Kadar se dotakne duša kakega bitja, se ji rodi sinek, ki ga imenujemo pojem, in ta nima telesa kakor duša sama zase ne. Kadar pa izrazi duša pojem ter ga razodene s pomočjo telesa, se ji rodi hčerka, ki jo imenujemo beseda, in ta ima telo kakor duša, združena s telesom. Te hčerke so, ki jih tako zelo ljubijo Slovani. Saj gledajo v teh hčerkah hkrati sinke, to je pojme, in njihovo mater, to je dušo, in njihovega očeta, to je človeka. V besedah, v govoricah gledajo svojo naravo. Besede, te ljubljene hčerke s pristno človeško podobo, razvrščajo z njihovimi starejšimi bratci in materjo in očetom vred v veliko družino. Te družine so pripovedi, lepe pesmi in povesti. Dušo hočejo gledati obdano s telesom. Zato ljubijo pesmi, ljubijo pripovedovanje, ljubijo izlive, v katerih se duša preliva v slôva, v besede. V pesmih in povestih more gledati narod, kolikor hoče, pojme in misli, sinke in hčerke svoje duše. Ko jih gleda, jih spoznava. Ko jih spoznava, jih želi. Ko jih želi, jih stremi udejestviti, doseči. Tako doživi in živi novo življenje, ki odseva v novem pripovedovanju, novih pesmih, ki so nova, trajna, izročena hrana otrokom. Na otrocih se pozna, ali je njih hrana zdrava ali nezdrava. Slabost in moč zavisi od hrane.

Mladi ljudje in razvijajoča se ljudstva jedo neizrečeno radi. Zato ljubijo vsakega, ki jim preskrbi jedi. Zato narodi ljubijo pesnike, ki jim pripravljajo jed, ker mlada duša je vedno lačna spoznanja in mlado srce vedno žejno idealov. Lačen človek je tudi slabo jed in žejno grlo pije tudi slabo vodo. Ta razlog pojasnjuje, zakaj morejo uspevati tudi slabi pesniki, tudi slabo berilo. Slabo hrano pusti lačni nedotaknjeno le, če je dovolj dobre, in pa, če ni slaba preveč dobri podobna, goljufno ponarejena.

Kakršna hrana, taka bo rast. Kakršni vzori, taka bo Slovanov usoda. Taka bo naša bodočnost.

Če komu, pripravljajo Slovanom pesniki hrano. K njim so hodili in bodo hodili Slovani gledat svoje zvezde. Zakaj (če upoštevamo samo naravno stran) so zmogli med Slovenci med preprostim ljud-

stvom tako zelo Slomškovi vzori? Zakaj na Srbskem ni tako kot pri nas preprostemu ljudstvu Jezus vzor, ampak bojno junaštvo kraljeviča Marka? V prvih otroških letih spoznavanja me je učila stara dekla, »teta Ančika« smo jo klicali, molit zlati očenaš. Tak zlat očenaš sem slišal tudi od kakega berača, ki ga je pri nas pravil. Seveda je bil vsak nekoliko drugačen. Čudil sem se, da so ti zlati očenaši popolnoma drugačni kakor oni, ki so me ga naučili starši. Ti »zlati očenaši« namreč niso bili nič drugega kakor pripovedne narodne pesmi, katerih glavni junak je bil Jezus. Ob takih prilikah se mi je zelo smilila Mati božja, ki je srečala tesarje. Šli so sekat les za križ. Zastonj jih je prosila, naj ne tešejo križa za njenega sina. Pa tudi kovače je srečala, ki so šli kovat žebelje za milega Jezusa. Seveda je bilo v teh pripovedih marsikaj drugače povedano, kakor pozneje v šoli, kjer ni bilo pesniške domišljije, toda marsikateremu otroku je že to narodno pripovedovanje zasadilo Jezusa na sredo mladih misli in njegovega občudovanja ter milovanja.

V evharističnem odseku so deklamovali nedolžni dijaki, dnevni gostje Zveličarjevi, pesmi M. Elizabete. Zdaj v dorastli dobi sem občutil v srcu ganutje, kakor bi bil majhen, ko sem čul govoriti o Jezusovi halji, ki jo sestavlja milijon zvezd, o njem, ki svetove v rokah nosi, ki nad zemljo v tihi noči zvezdic na nebo natrosi, ki mu čas ne stavi meje, pa se v belem koscu kruha skriva v mali tesni ječi. Kdo bi ne pri-

šel in ga molil? — Kako mora vplivati to šele na mlado svežo dušo?

Ne rečem, naj bi vsi peli na isti način kot Elizabeta, ampak da bi vsak leposlovec bil prepričan do dna duše, od katere zavisi toliko drugih, o praviosti svojega naziranja o svetu in življenju, in da bi bilo pojmovanje vsakega našega pesnika v resnici pravo, popolnoma pravo vsaj v usodnih rečeh. Nima namreč samo sebe na vesti.

Ko bi vse naše pesmi bile lepe, kakor bi jih Bog poljubil, in ljudje, ki so pesniku pri srcu, v vseh naših pripovedstih, kakor bi jih Bog zasnubil in bi iz vseh vzorov naših umetnikov nastala dela, iz katerih bi se izkristalizirala čista narodna hrana — poezija, v kateri blišče zlate zvezde, to je vzori, ki niso zmotni, in iz katere rastejo krila, to je hrepenenje, ki leti k zvezdam in izhodišču zvezd, potem sreča, ako postane z resnico napojena pesnikova duša z narodom eno, ker s tem bi bila našemu in slovanskemu narodu zasigurana vekovita bodočnost in njegovim sinovom večno življenje.

Da bi pisali, tako pisali, da bi toliko in takih vzorov napolnilo slovansko dušo, da bi se krilo ime naše z imenom vesoljstva in bi se moglo ime Slovan zamenoma rabiti z imenom katoličan!

Pridi, Rešenik! Odkrij nam zlate zvezde, iz katerih bomo pili, pili toliko časa, da napoje vse naše mišljenje, da proniknejo vse naše običaje, vse slovanske odnošaje, da prelijejo slovanstvo v katoliško krščanstvo.

Pesniki, vaše zvezde so naša usoda!

NEKAJ MISLI O SLOVSTVENI IZOBRAZBI SLOVENSKEGA LJUDSTVA V BODOČEM. DR. J. PREGELJ.

1. Slovensko ljudstvo je pokazalo zadnja desetletja nemalo po zaslugi sijajnih organizatorjev in političnih voditeljev izredno politično in gospodarsko politično zrelost in je tozadevno med prvimi avstrijskimi narodi. Prav tako gotovo pa je, da se pojem politične zrelosti še z daleka ne krije s pojmom globoke izobrazbe, prave humanitetne omike, ki je plod ali resnega filozofskega truda ali pa posledica globoke in splošne načitanosti; skratka: preverjen sem, da je treba in da je mogoče v tem oziru za ljudstvo še mnogo

storiti, da je poleg verske, politične in gospodarske našemu ljudstvu enako potrebno estetske vzgoje, da je treba sploh v ljudstvu skoro bi rekel na novo zbuditi smisel za umetniško čustvovanje in s tem obenem zavest lastne domače duše, zavest narodne individualnosti. Naša doba hitrega populariziranja takozvane svetovne kulture škoduje neskončno vsakemu individualnemu duševnemu razvoju ljudstva; čim kulturnejši smo, tem bolj gine vse pravo prvotno narodno, gine prava narodna pesem, gine pravo narodno čustvo, se

širi prepad med duševnim miljejem vnuka in onim praotca. Tipične lastnosti narodove mrjo v brezbarvnost, netipičnost kozmopolitične, prosvetljenosti. V fizičnem življenju bi tak proces pomenil kratkomalo bankrot življenjske sile, in bi mogli navesti zgled, da velja isto tudi v duševnem oziru.

Za slovensko ljudstvo pa je nastopil ta kritični pojav posebno zdaj ob veliki vojski, ko stopa na stotisoče mladih ljudi v ozek stik z zastopniki in nositelji tujih kultur, ko to ljudstvo študira z lastnimi očmi življenje vsepovsod daleč od domačih tal. Darovitost slovenskega naroda je sploh priznana. S kako lahkoto se nauči tujega jezika, kako hitro se aklimatizira! Ali ni zato tem bolj opravičeno pričakovanje, da bodo vplivi tujine na našega človeka nepregledno veliki, jaki? Ali ne bo ta proces, ki se zdaj vrši v ljudstvu, če ne naravnost nevaren, vendar resnega opazovanja vreden? Ali ni mogoče, da bi to milijonsko ljudstvo v bodočih desetletjih postalo zgolj samo še slovensko govoreče ljudstvo, sicer pa tuje čuteče, tuje svojim prasojsvom, svojemu narodnemu tipu? Res je sicer, da je Slovenec ponekod naravno konservativen: činitelj, ki ohranja vsako prasojsvo v ljudstvu, nič manj gotovo pa ni, da je racionalizem v Slovincu enako ostro zaznamenovana lastnost. Vsak narodov tip pa je označen in opredeljen s formulo, da ali v njem prevladuje razum ali čustvo. V Slovincih, ki so dokazali z visokim številom organizacijskega dela svojo darovitost, odločno prevladuje razum. Do te stopnje je dohodel Slovenec svojo človeško vzgojo iz prvotno slovanskega, čutečega človeka, je torej že izgubil neskončno veliko svojih prasojsstev, se takorekoč notranje prerodil, preobličil, prelevil, razklimatiziral. Tu pa so meje, preko katerih se tak proces ne sme izvršiti. In ker so ti časi ravno temu procesu tako naklonjeni, je treba, da se obrača pozornost na vzgojo čustvenosti v ljudstvu. Sredstvo temu je leposlovje, je umetnost.

Kadar zelo hudo rečemo, pravimo, da naše ljudstvo nima smisla za leposlovje. To ni res! Naše šolstvo skrbi v veliki meri, da vse ljudstvo spoznava že v rani mladosti lepo knjigo. Društvene, farne in knjižnice bratovščin delajo neumorno, Mohorjeva družba in drugi periodično izhajajoči listi skrbijo

za leposlovje. Vprašanje je le, če je ljudstvo v dobi petdesetih let tudi res prišlo že do zavesti, kaj je leposlovna knjiga, kakšna je korist povesti, kaj je namen lepe knjige, kolika je vzgojna sila leposlovja; ali ne vidi ljudstvo v knjigi samo nekaj njemu ne neobhodno potrebnega, nekaj zanj izven njega in njegovega stremljenja zistemiziranega, vsiljenega, nekako od gosposke zapovedanega, kakor mu je zaukazano, da se uči katekizem na pamet in poštovanke na izust. Če izvzamemo Mohorjeve knjige, moramo reči, da žrtvuje naše kmečko ljudstvo presneto malo za slovensko leposlovje. Vzrok tiči pač tudi v tem, da nismo dozdej imeli pravih ustanov, kako bi popularizirale leposlovje. Ni cenih ljudskih izdaj, ni periodičnih reklamnih in bibliografičnih naznanil, ni enotnosti med izdajatelji in založniki, ni včasih pisateljev, ki bi zaslužili, da jih populariziramo. In vendar je naše ljudstvo menda že dovolj zrelo, da se mu da dopovedati, kaj je mala domača biblioteka, in da leposlovna knjiga ni političen list, ki ž njim, ko ga preberem, peč podnetim. To prijazno navado hišne kulture je treba ljudem vendarle že enkrat v glavo vteptati, saj je že skoraj deset let, kar je Finžgar leposlovno isto zahteval v Koledarju. Več pa je naša dolžnost, zanetiti v ljudstvu strast, ljubezen do branja. Tudi naš kmet mora začeti sam iskati knjig, popraševati po njih, zavedeti se mora, da je preko svojega stanu, preko svoje obrti, svojega roko-delstva še nekaj več, človek, ki ne živi od samega poklica in dela, nego, ki tudi samostojen živi, voli, čuti in misli. Naš človek mora početi čutiti poleg skrbi za obstanek, tudi potrebo estetskega užitka. Poleg gospodarske in politične zrelosti, uživaj še estetsko izobrazbo v enaki in enako resno smatrani meri. Ta načrt, tako visoko izobraziti en cel narod, bi se mi sicer zdel utopističen, da nisem videl v teku teh dveh let, kaj je vse mogoče napraviti z narodi. Zdi pa se mi ta vrsta vzgoje čisto organska, ker vidim v njej poglodbujočo poleg dosedanje organizujoče ljudske vzgoje.

2. Z usodo našega naroda je zapечатena tudi usoda naših pisateljev. Slovenski pisatelj bi moral biti ljudski pisatelj. To ponavljati je skoroda že banalno, a še vselej potrebno. Seveda ni

pa lahko povedati, kaj da so pravzaprav tista bistvena svojstva pravega narodnega, ljudskega pisatelja, zlasti kaj da so svojstva slovenskega narodnega slovstvenika. Dejstvo, da so smatrali naši starejši pisatelji književno delo za nekako idealno diletantsko opravilo, da pesniškega poklica skoro da poznati niso mogli, dá misliti, je li to, kar so zapisali ti idealni in mnogokrat zelo talentirani književniki zadnjih sto let, tudi že res pravo slovensko slovstvo, ki mora in more služiti novim generacijam za podlago, temelj in šolo nadaljnemu slovstvu. In še nekaj! Literature velikih narodov so predelale v sebi evolucijo kulturnega razvoja; paralelno s širjenjem omike iz kulturnih centrov v vse širje in nižje sloje, iz cesarskega dvora, iz samostanske šole, preko plemiškega in učenjaškega stanu v meščanstvo, delavstvo in kmečko ljudstvo, je tam literarna estetska izobrazba postajala iz monopola višjih tisoč polagoma nepriviligirana last vseh, vsega naroda, doživela torej nekak razvoj v demokratičnem smislu. Slovensko slovstvo pa začenja v tega razvoja zadnjih štadijih, ne počenja torej po sebi organsko kot posledica gotovega viška narodne, v narodu dozorele kulture, nego pod vplivom teh drugod dozorelih, iz stoletij doli v literarnem življenju decidiranih idej; skratka, naše slovstvo začenja stoprv z idejo romantike, nacionalizma. Če je stopilo kljub temu naše slovstvo s Prešernom rame ob ramenu v eno vrsto s starejšimi literaturami Evrope, ni še s tem neobhodno potrebno, da je stopilo res ko pristno slovensko slovstvo in ne kot svetovni literaturi adekvatno slovstvo v slovenskem jeziku. Dasi bi iz teorije romantike, ki je oplodila Prešerna, dvomil, da je to popolnoma res, se vendar ne morem ubraniti čuta, da je tedaj pač nastala oblika našega slovstva, ne da bi bilo v tej obliki že docela izraženo jedro slovenstva, bistvo avtohtonskega čutenja in življenja narodovega. Ali se je to zgodilo v nadaljnjih sto letih razvoja v slovstvenem življenju? Ali so rastli slovenski pesniki iz Prešerna, v kolikor je slovenstva v njem, ali niso rastli samo iz tujih vplivov in tuje šole? Ali se niso navzemali tam, kjer so študirali tehniko, tudi duha, ali niso nato tega duha presajali v nas? Ni li delal tako Stritar, ni li delal tako

Tavčar, pokrito Trdina, odkrito Menčinger? Gregorčiča čitam v prevodu in ne najdem nič takega, kar bi bilo ino-rodcu treba posebej tolmačiti, nobene narodne oblike ali besedne podobe, ki je ne bi Nemec umel neposredno prevedene, ne najdem čustva, ki bi ga ne mogel analogno obuditi katoliški Irec, Nemec, Čeh in Francoz. Zdaj pa bi vzel v roko »Gorski venec« in bom našel tiste prarasle podobe, bom vzel Tolstojev roman in ga dal prevajati Harambašiču in bo res celo vrsto ruskih fraz prevedel napačno, dasi dobesedno. Ne rečem sicer, da glede navedenega slučaja, slovenski jezik v resnici tudi vsebuje jezikovno take tipične posebnosti, vsaj prebogat jih ni, saj nismo v kulturni odvisnosti od zapada rešili v naše dni niti pravega narodnega metra, kakor so ga ostali Jugoslovani. Ginljivo je videti, da starejši pisatelji stičejo za takim aparatom v ljudstvu in pri tem vendar z malimi izjemami pišejo neslovenski, čutijo manj slovenski, nego Prešeren, ki je bil poleg svojega kozmopolitizma vendarle še dokaj zdrave, robate gorenjske in slovenske nravi. Veliki slovenski pravi pesnik naše dobe mora potemtakem ali stoprv ustvariti sintezo svetovnega estetskega nazora in slovenstva, ali pa mora to sintezo, če postavimo, da jo je izvršil Prešeren, poglobiti, realizirati izraziteje, ustvariti knjigo, ki nam bo to, kar je Shakespeare Angležem, Goethe Nemcem, Gogoljeve »Mrtve duše« Rusom, »Zaročenca« Italijanom. Prešeren Slovincem to še ni, kar pa ni Žigonova, niti Prešernova krivda!

Kaj vidimo v mlajši slovenski literaturi? Brezdvomno ne pišejo mlajši več iz golega rodoljubnega idealizma, kakor starejši, nego opaziti je resno, smotreno književnost, hočem reči: svoj pesniški poklic, svoj predmet smatrajo novi pisatelji za svojo življenjsko nalogo. To dejstvo samo jih nujno sili baviti se s predmetom teoretsko, iskati problemov, slogov, recimo svoje in morda celo narodne umetniške individualitete. Novejše slovstvo zato kaže zavestnejši izraz, kaže vidne znake tega napredka, kaže pa žalibog zelo mnogokrat one že omenjene znake tujih šol, tujih slogov, tujega umetnostnega razpoloženja. Na enem zgledu izpričam svojo trditev. Naturalizem je umetniški nazor, ki je započel svojo zmagovito

pot iz Francije preko Nemčije v nas. Kaj je prabistvo naturalizma? Naturalizem je slog, je adekvaten izraz življenju velikomestnega proletariata z vidno negativno formo in pozitivno tendenco, koristiti, vzgajati. Je torej oblika, čije življenjski predmetni model je velikomestno delavstvo, takozvani proletariat. Pravi naturalist mora potem takem uporabiti vse svoje umetniške sile samo tedaj, če ima v resnici pred seboj tako modelno polje. Kje pa imamo Slovenci v večjem stilu velikomestni delavski proletariat? Ali je pri nas prasanje proletarstva sploh kakšno življenjsko prasanje? Nimamo ga! Ni! Slovenski naturalist je torej primoran upotrebljati obliko naturalizma za predmetne sfere, ki najbrže že po svoji naravi niso take, da bi jih bilo možno vzobličiti z aparatom naturalizma. Če slovensko naturalistično delo kljub temu umetniški uspe, je pač umetnina, toda bistveno samo karikatura, tendenčna slika, ki more ravno vsled fundamentalne napake, da med vsebino in obliko ni soglasja, vplivati kvarno in je kvečjemu zanimiv umetniški monument, ni pa pravo narodno delo, ki ga večje literature ne bodo prevajale, ker je baš brez tistih svojstev in oznak nacionalnega dela, radi katerih prevajamo druga slovstva in na katerih študiramo dušo teh narodov. Stojim na stališču, da ni naše, česar nam tujec ne pripozna kot njemu tuje, novo in seveda privlačno kljub temu in lepo! Je to, če ne absolutna resnica, gotovo zelo izdaten kriterij!

Ne glede na ta umetniška svojstva naturalizma je vzrastel z ozirom na etični moment in nemalo z ozirom na narodni moment v inozemskih slovstvih gotov odpor proti naturalizmu; gotova reakcija je vidna. Vzemimo za zgled Francoza Bazina ali nemško »Heimatskunst«, ki nekako teoretski direktno istoveti naturalizem s tujinstvom in išče, opiraje se na nekatere izbrane pripovednike iz dobe pred naturalizmom (G. Keller), pravi narodni, narodovi duši adekvatni izraz, in slika v gotovem optimističnem tonu z vidno negacijo negativizma v naturalizmu. Kot nekako tako slovensko »Heimatskunst«, kot nekak tak zdrav, pravi realizem si predstavljam smeri bodočega slovenskega leposlovja. Tu bi se namreč strnila umetniški nazor, — »Hei-

matkunst« more biti namreč sama po sebi umetniška struja, — in poglobljeno gledanje v narod, vase: tu bi počelo, kakor v ruskem slovstvu ustvarjanje ob živem modelu in ne iz perspektive doštudirane artizma. Ustvarjali bi post tot discrimina zopet enkrat, v Schillerjevem stilu govorno, naivno in ne refleksivno, sentimentalno. Imeli bi pred seboj narodno vsebino in bi našli tej vsebini pravi narodni slog. S tem še ni potreba, da ne bi smeli med nami biti pisatelji z načelom čistega artizma, nikakor! To bi pomenilo, da bi morda naše najboljše moči izključili. Te umetniške osebnosti morejo najti same iz sebe pravi pot. Sardenko more postati samo še bolj slovenski, Finžgar more postati samo še izrazitejši stilist narodove govornice, Župančič more samo nadaljevati, kakor je stoprv začel, da ne govorim o sijajnih sposobnostih obeh Cankarjev in vseh drugih doli do najmlajših. Eden morda sam ne bo našel vsega, vsi bodo našli mnogo, in mlajši in najmlajši in bodoči bodo zidali naprej in gradili.

Tu ležijo grmadoma problemi in motivi. Tu leži sistematično potrebna klasičnega materiala: Povest iz turških časov — pa ne v obliki »Miklova Zale«, temveč v obliki Sienkiewiczove trilogije! Zgodba slovenskih zaročencev, pa taka, da pojde naivni Tolminec k domačemu župniku z goldinarjem za mašo, v zahvalo, ker sta se onadva srečno vzela! Zgodbo slovenskega skopuha, zapravljevca. Povest Belokranjcev, Notranjcev, Goričanov, Tolmincev, Gorenjcev. Povesti iz krajev vina, morja, hmelja in enciana. Zakaj ne tudi v Flaubertovem stilu Salambo slovensko pisanih povesti iz dobe Estere, iz dobe arabskega kraljestva v Španiji, problematičnih povesti o Judežu Iskariotu, Alkibiadu, Trajanu? Zakaj ne o Metodiju in Cirilu in Svetopolku? Zakaj ne o pravem slovenskem Robinzonu?

Da še nobenemu slovenskemu pisatelju ni padlo v glavo pisati v tem stilu povesti iz zgodovine drugih narodov; da najmlajši niso mislili na to! Evo drugih literatur! Ibsen, Mereškovski, Heyse, Sienkiewicz. Zakaj ne bi naši?

Predvsem pa na pot za narodno igro!

3. Poetika uči, da ima igra namen vzgajati, s tem, da vzbuja sočutje z

glavnim junakom in njegovo tragiko. Pravijo, da naše ljudstvo za resno žaloigro nima smisla. To ni res! Če so se ljudstvu morda priskutile gotove tragične prireditve (je sicer malce dvoumno povedano), je iskati temu vzrok v dejstvu, da je bil dotični tragični sediment ljudstvu tuj, da je ljudstvo videlo v grotesknem šablonsko banaliziranem prikazovanju tragike tisti v ljudski (je ločiti od narodne) igri tako pogosto nahajajoči se tragični patos, ki je pri nas ponekod pokrit, iz Anzengruberja prenešen Schopenhauerjanim. Ljudstvo je našlo v igri vse preveč njemu nepojmljivega sentimentalizma, banalnega, omlednega frazerstva, namišljene boli, ni pa našlo realistično prikazanega življenjskega gorja, ni našlo domače besede za domačo boleost. Ali je zato čuda, če se pri žaloigri smeje? Prav ima, saj se jaz tudi, samo v sebi, da nihče ne čuje in me ne smatra za neizobraženca ali vinjenega. Ne sodimo ljudstva, dokler mu nismo pokazali Shakespearja!

Če je bilo kaj, je bila slovenska žaloigra do zdaj izven narodovega čutenja. Vzgojne igrice Socialne zveze smemo smatrati pač le kot elementarno učno gradivo za igralce in najprimitivnejše gledalstvo; kvaliteta teh iger je z malimi izjemami umetniški brez vse vrednosti in bi skoro rekel, da je še najboljše v njih pristni slovenski Krekov dovtip. Višje stališče zavzema naša takozvana »ljudske igre«. Finžgar je začel z »Divjim lovcem«, se poglobil v »Naši krvi« v narod in se res doboril do monumentalne »Verige« v tem žanru. Medvedova »Stari in mladi« je drzen korak k mogočni ljudski tragediji, dasi vidim jaz, mimogredé povedano, motiv četrte božje zapovedi za nekam umetniški sekundaren, literaren motiv (Anzengruber), če presodim nramnost našega ljudstva in nramnost Hebrejcev, kjer je četrta božja zapoved bila dokaj aktualnejša, vitalnejša. (Prim. samo Noeta in Kama ali pa Lotovi hčeri.)

Obliko prave bodoče slovenske nacionalne igre pa si mislim jaz še mnogo popolnejšo od vseh teh iger. Poroštvo, da je možno v nas ustvariti tako igro, mi dajejo pravkar navedeni zgledi, nadalje pa izvrstni tehnični poznavatelji odra in dramske rutine, Detela, Funtek, Iv. Cankar, Kraigher, Štrukelj i. dr. Seveda je razvoju

take igre potrebno že poizkušano realiziranje zveze s centralnim glediščem in ljudskimi odri, in predvsem trdno, solidno in materialno podprto dramatično društvo in deželno (t. j. narodno) gledališče.

Ta leta vojske so napravila slovensko ljudstvo brezdvomno sposobnejše razumevati tragiko. Prvič je spoznal poleg neskončnih fizičnih boli ves narod neskončno boleost domotožja in ločitve, je bogatejši za eno spoznanje, ki ne bo ostalo brez trajnih sledov v duši narodovi. Po boli je vzbujena v ljudstvu moč živejše sugestije. Pogledal je poleg tega naš človek širje v svet in globlje vase, videl nešteto novih lic, doživel temo novega, nepričakovanega, upal in se bal, tvegat in zmetat. Ne bo ga skoraj književnega motiva, ki bi ga asociativno ne dramil, privlačeval, zanimal. Glej, samo en korak! Iz živega čustva domotožja pelji našega človeka k misli, kaj je gruda, rodna zemlja, moj svet, moj log, moja postelja, moja mati, grob mojih. Ali se ne srečamo tudi tem potom s programom gori navedene »Heimatkunst«, ki je slovstvo grude? Še ena misel. Časom, ko izrabijo ljudstva silne množine fizične energije, sledi reakcija, doba fizičnega pokoja in energije duha. Dvomim, da bo slovensko ljudstvo po vojski naklonjeno organizacijsko izobraževalnemu življenju. Iskalo bo zadostila v sebi, šlo podrobneje vase, se hotelo že pod naravnim vtisom odpora proti toliko časa mu diktirani tuji volji v obliki vojaške discipline osamosvojiti, individualizirati.

Koliko subjektivnih vprašanj bo vstalo tako v našem človeku! Čemu sem trpel? Ali bo zdaj začelo zares prav tisto življenje, kakor pred vojsko? In če bo videl, da je mnogokaj drugače, nova vprašanja, kako, kam? Že ta vprašanja sama na sebi so ekspozé za aktualen moderen roman. Tem bolj še važna in vredna premisleka, ker bo ta osameli, osamosvojeni človek rabil nujno knjige, da ga pouči in polagoma dvigne iz mrtvila splošne reakcije v novo življenje novega organskega, družabnega življenja.

Še nekaj! Kakor je gotovo, da deli Slovenec v polni meri usodo vseh vojskujočih se narodov in bo vojska pustila v vseh teh narodih neizbrisne spomine, vtise in sledove, zbližala na-

rode v bolesti, zenačila njihovo čustvo-
vanje, prav tako gotovo bo prestano
gorje in spoznanje vplivalo na razne
narode individualno. Predstav-
ljam si čustvo Slovenca po
vojski kot čustvo velikega si-
romaštva, osamelosti, majh-
nosti. Bo li optimizem našega naro-
da tolik, da preboli to krizo in ne zdvoji
nad možnostjo, živeti kot Slovenec? O,
zdi se mi, da nam bo krvavo potreba
slovenskega Schillerja, ki naj bo s

svetlim patosom dvignil narodni za-
nos, zavest življenja in lastne moči.
Slovenska bodoča narodna igra bodi
taka igra, ki je višek narodove kulture,
najindividualnejše kulture, bodi okvir
temu, kar nam ima povedati, ki ima
priti!

Zaključim: V ljudstvo več
leposlovja, več umetniške
izobrazbe in vzgoje, v sloven-
sko slovstvo pa več prana-
rodnega in narodovega!

PISMA ORLOV-VOJAKOV.

Kako se godi našim fantom.

Načelnik logaškega Orla (br. Peč-
kaj) tako-le piše svojemu prijatelju o
dogodkih, ki jih je preživel v tej vojni:

Dragi! Po dolgem času sem sled-
njič dobil karto od tebe. Vesel sem je
bil in zanimalo me je vse, kar si mi
sporočil. Toda iz nje sem bral nekaj
kakor začudenje, da sem v stanu tako
dolgo vztrajati tu v fronti, vsak trenotek
v smrtni nevarnosti. Naj ti kratko
povem: Vse drugo se prenese iz lju-
bezni in navdušenja, samo, kadar ti
prižvižga v glavo ali trebuh krogla,
tega ne preneseš. Krogla pa je take
vrste ptič, da se ga prav nič ne vidi
na poletu. Samo rezek žvižg slišiš,
ko leti mimo tebe. Če pa ti je prisojeno
in je ista tebi namenjena, pa še tega
ne. Prileti od bogvekod, te piči in pa-
deš, da sam ne veš kako in zakaj. Zad-
njič je bilo, da bi jo bil skoraj iztaknil
eno. V zakopih smo si preganjali dolg
čas in smo bili že vsega siti. Včasih je
kdo kakšno kunšno zinil v zabavo,
včasih oddal kakšen strel, če se mu je
zdelo, da ne bo zastonj, in zopet smo
sedeli in molčali v jarku. Končno sem
tudi jaz pomolil glavo malo bolj na
svetlo, ker se mi je zdelo, da se pred
menoj, tam v ruskem strelnem jarku,
tudi nekaj giblje, in sem jih poslal par
proti oni točki. Ali reci kar hočeš, tako
sem se ustrašil, da sem se kar sesedel
nazaj v jarek. Prav v tistem hipu mi
je hudoba poslal dum-dumerco in le za-
las je manjkalo, da mi ni šla skozi
vrat ali celo glavo. Tako me je pa samo
malo opraskala na vratu in mi ga ne-
koliko osmčila. Nisem boječ; saj me
poznaš, ampak v tistem hipu sem pa
le bil vesel in od srca sem se zahvalil
Bogu, da me je za to pot ohranil. Po-

dobno se mi je potem še parkrat pri-
petilo. Zato pa pravim: Če te le krogla
pusti pri miru, drugo boš že prenesel
in vztrajal v jarku vkljub nevarno-
stim!

Potem so nas poslali v Ljubljano.
Veš, da sem bil vesel, ko sem čez dolgo
časa zopet zdrav videl naše lepo me-
sto. Ko sem odhajal v Galicijo, sem pri
odhodu rekel: Adijo Ljubljana bela,
nič več se ne bova videla! Lej, pa sem
prišel nazaj zdrav in še dosti dobre
volje. Truden sem bil in poln nadlog, a
vseeno vesel, ko sem zopet videl glavno
mesto naše lepe domovine. Ljubi Bog,
sem rekel, sedaj pa rad umrjem, samo
da si mi dodelil to milost. In kakor
za kazen razposajenosti sem dobil v
Ljubljani, sam ne vem kje in kako —
tifus, ki me je trdo prijel. Tone, sedaj
pa le uredi svoje račune, sem si mislil
in skoraj vesel sem bil, da mi bo dano
počivati v domači zemlji.

Pa se je na bolje obrnilo. Pozdra-
vil sem se in poslali so me potem nad
Laha.

To je bilo nekaj zame! Lahe bom
tolkel kakor gade, sem delal sklepe in
stiskal pesti. Takrat sem bil vesel zo-
pet, kajti zdavnaj sem si želel dobiti te
ničvredneže enkrat v pest in jih na-
mahati brez kazni.

Ampak stvar ni bila tako lahka.
Ko sem tičal nekaj dni v jarku tam
okoli Gorice in z vso vnemo in vest-
nostjo pazil, kje se bo prikazal grdi iz-
dajalec, da bi ga pihnil, pribobni proti
mojemu zakopu kakor sto vragov ne-
kaj, da sam nisem vedel kaj. Tristo
medvedov, sem rekel, tega se boš od-
vadi! Toda granata je razpočila tam
zraven, podrla mojo »hišo«, mene vrgla
par metrov v zrak, mi odnesla kapo in

razbila tornistro. Malo sem se ustrašil, ampak jezen sem bil pa tako, da bi bil revež takrat tisti Lah, ki bi ga dobil v pest.

Od takrat živim tu, kakor tisoče drugih. Ni slabo, ni prijetno. Najrajši bi se pač vrnil domov v orlovske vrste, da bi med dragimi brati zopet živel življenje brezskrbne mladosti. Ali domovina nas rabi. Čas je resen, pokazati treba danes v dejanju, da smo tudi mi, slovenski Orli, tisti, ki za nobeno ceno ne pustimo izdajalcu pesti rodne zemlje. Rad bi šel domov, ali še rajši ostanem tu, da bom pomagal kaznovati izdajalca. Prej ne grem, če bi tudi smel, da našvrkamo Laha po dolgih prstih!

Če se boš torej še kdaj čudil, zakaj vztrajam in vzdržim vse napore, vedi, da je ljubezen do rodne zemlje, katero branimo, tista sila, ki premaga vse. Te ljubezni smo se učili doma v orlovskih vrstah in z njo v srcu so vse nevarnosti in težave šala.

Bodi mi pozdravljen! Tvoj

Tone.

Odmev »Desetletnice«.

Naši vrli fantje sedaj mnogokrat nepričakovano zadenejo skupaj v kaki bolnišnici v tujini. Če tako dobi Orel Orla, je obema pri srcu, kakor da sta se našla brata. Dobita si »Mladost« in dolgočasne ure preživita v razgovorih o bodočnosti Orla. O tem nam lepo piše br. četovodja Jakob Maček, bivši načelnik logaškega okrožja Orla:

Skoraj sram me je, da se nisem še nič oglasil v »Mladosti«. Zavoljo tega bi utegnil kdo misliti, da mi je izpod vojaške suknje izginila ljubezen in veselje do orlovske misli. Ali to ni res! Dokler sem bil v fronti in se tam pretepaval z Rusi in Lahi, seveda nisem bil v stanu misliti na drugo, kakor na zvesto izpolnjevanje svoje dolžnosti. To dolžnost sem tudi vestno vršil, dokler je nisem iztaknil v ramo. Sedaj pa, ko že deset mesecev posedam po bolniških posteljah, pa sem pogosto premišljeval o minulih lepih časih, o dragih bratih Orlih, s katerimi sem hodil na izlete. Tako tožno mi je bilo vselej tedaj! Res, veliko je vzela, uničila in predruščila svetovna vojska; tudi meni, v marsikaterem oziru. Ali vse bi človek pozabil, v vse bi se vdal, samo misel, če bi se ne vrnili nikoli več lepi orlovski časi, samo ta misel

mi je bila prebridka. Da bi nikoli več po končanem svetovnem požaru ne videl svojih bratov Orlov in se ne kratkočasil v njih družbi, to se mi ni zdelo mogoče. Vendar človek, ko je sam in ima čas, misli to, misli ono ter je otožen.

Pred kratkim pa sva zadela v graški bolnišnici skupaj z br. Petrovčičem. To ti je fant, da ga je treba iskati. Razvezal mi je butaro skrbi in me napolnil z upanjem in zavestjo, da naše dosedanje delo v Orlu ni bilo zastoj. Povedal mi je, da »Mladost« še izhaja in da vsa reč tiho in primerno tli, ter čaka samo miru, ki ji bo zanetil zopet štari plamen. Pozabil sem na vse nesreče, na rano v rami in na drugo, ter sem poslušal prijatelja, ki mi je navdušeno pripovedoval o naših fantih Orlih v vojski, kako dobro se drže, kakšni junaki so in kako jih vsepovsod varuje previdnost božja. V trudu in znoju, praznem radosti, gradijo danes domu slavo in čast. A pri tem so fantje kot se šika. Ne pozabljajo tiste organizacije, ki je vzgojila v njih čut samostojnosti in plemenitost srca.

Da mi je nekaj števil »Mladosti« iz zadnjega časa in sem bral iz njih vse tako, kakor mi je povedal prijatelj. Bral sem pisma drugih bratov in se izjokal, ko sem videl toliko iskrenosti, ljubezni in zvestobe. Pridni so naši fantje; neustrašeni v boju, zvesti Bogu in cesarju in tudi — naši lepi organizaciji. Ta vtis sem dobil in ponosen sem bil bolj kakor kdaj poprej, da pripadam kot navaden zemljan taki organizaciji.

Brat Podlesnik razvija v zadnji številki načrt za nadaljnje orlovsko delo. Članek je prezanimiv in sem ga natančno preštudiral. Ne bom nič pristavljaj k načrtu, v vsem se strinjam. Samo to sporočam danes, navdušen po vsem, kar sem bral v »Mladosti«, bratu Podlesniku, da za mene že dolgo ni bilo tako vesele ure, kakor je bila, ko sem čital, da so še na svetu ljudje, ki tudi v takem času in razmerah mislijo na našo sveto stvar. Ves načrt se bo dal izpeljati. Fantje, ki smo v tej svetovni vojski s svojimi telesi zagradi pot sovražniku, »zemlje lačnemu«, kakor železen zid, ob katerem se je zdrobilo vse peklenško orodje, znali si bodo tudi, ko napoči zarja miru, najti sredstva in poti za prospeh naše organizacije.

Le naj ropoče in bobni,
Iz tisoč topov naj grmi.
Naj krogle križem švigajo,
Naš Orel vedno živel bo!
Na zdar!

Četovodja J. Maček.

Spomin na prejšnje dni...

Naši mladi, ki so komaj začeli živeti in v svojem življenju še niso videli drugo kakor smeh in vesele dni, se danes pri vojaki spominjajo teh časov in se jim toži po njih. Br. Jože Rupnik iz št. Vida se teh časov spominja takole:

Pisal bi ti že bil, pa saj veš, kako je. Čez dan ni časa, zvečer si pa potreben počitka. Vojaško življenje, ki ga tu živim, pa je tako kakor vseh. Zato ti razmer, ki so ti znane, ne bom opisoval. Rečem samo, da vedno bolj spoznavam, kako mi prav pride, da sem hodil doma v orlovsko šolo. Sedaj mi je vse tisto, kar druge muči in mori, šola.

Življenje moje bi končno bilo zanimivo, ko bi se mi tako pogosto ne vzbudil spomin na prelepe čase, ki sem jih prežival v krogu bratov Orlov. Ponoči, kadar imam službo, se mi vselej vzbudi spomin na tiste dni in moj duh vzplava nazaj v tiste srečne orlovske čase, ki se ne bodo nikoli več vrnili —. Ali pa se morda bodo, toda za mene nič več —. Zato pa tolikokrat vzdihnem: Kako lepa si brezskrbna mladost, a kako hitro si mi minila! Komaj sem pogledal v tvoj smehljavajoči obraz, že si se mi skrila v morje večnosti. Danes čutim, kako prav si imel, ko si mi vedno in vedno dajal resnih naukov. Ni praznik naše življenja, si rekel včasih, a te nisem razumel. Danes razumem to in še marsikaj, kar poprej nisem. Še lansko leto sem se ob tem času veselil življenja in sem poln radosti obhajal svoj god v krogu svojih bratov. Letos sem sedel sam na svojem ležišču, se spominjal na to in solze so mi tekale iz oči pri spominu na padlega brata Pavla.

Toda če se udajam občutkom, ne smem misliti, da sem mevža, ki ne razume položaja. Take misli mi pridejo samo včasih. Z rokavom potegnem preko oči in zopet sem kranjski fant s smehom na ustih in korajžo v srcu. Vojaški stan so mi izbrali in časten je ta stan. Veš, da bi me bilo sram, ko bi v tem resnem času doma visel in iskal

zabave! Prej sem bil Orel, sedaj sem vojak. Nisem delal sramote Orlu, tudi vojakom je ne maram. Če pride še kdaj čas, da se vrnem med vas, bo to zopet srečen trenutek v mojem življenju. Ali poprej se ne vrnem, dokler ne nastreljamo vragov tako, da bodo mirovali! Pozdrav! Tvoj Jožko.

Orel ostane Orel.

Brat Fr. Klemenc, član kamniškega Orla, nam piše prijazno pismo, iz katerega se spozna, kako pravi Orel sredi bojnega viharja še zmerom gori za naše lepe ideje in kako vroče želi, da bi naša stvar ne ugasnila. Pravi:

Spoštovani! »Mladosti« in vsem, ki ste z njo, moj najiskrenejši pozdrav! Bog vas živi in ohrani, da bi mogli vsaj nekoliko držati in vzdržati našo lepo orlovsko organizacijo v času, ko jo je zadela tako velika nesreča in toliko izgub!

Jaz sem, hvala Bogu, še vedno zdrav. Na fronti sem že enajst mesecev in sem v tem času sukal bridko sabljico že skoraj po vseh bojiščih. Sedaj se nahajam tu v Volhiniji, kjer se mi godi še dosti dobro.

Oh, kakšne čase smo doživeli! Pogostokrat se spominjam preteklosti in srečnega se štejem, da sem preživel svoja mlada leta v orlovskih vrstah, da sem se ravnal po navodilih orlovskih voditeljev in »Mladosti«. Kdo bi si bil pred leti mislil, da se vežbamo za sedanjost, tako dolgo trajajočo krvavo telovadbo? Ko sem se učil v »Kamniškem domu« prve začetne gibe telovadnih vaj, se nisem zavedal važnosti telovadbe v polni meri. Brezskrbnost fantovskega življenja in razne zabave v krogu bratov Orlov so me včasih zmotile. Pozneje sem se poprijel telovadbe z vso dušo in telesom. Danes mi zato ni žal! Žal mi je samo, da mi ni mogoče tudi sedaj med brati Orli nadaljevati telovadnih vaj, kajti še vedno me veseli vse, kar sem moral zapustiti v prijaznem društvu.

Pri sosednji bateriji imajo v gozdu postavljeno bradljo. Dobim dovoljenje in hajdi k vaji. Zbere se nas vselej do dvajset; trije smo Slovenci, drugi pa Nemci, in vadimo, da je veselje. Slovenci smo Orli in uspešno tekmujejo v spretnosti z Nemci. Le žal, da nas je že parkrat pregnal vse skupaj ruski pozdrav v obliki granate.

Z Jankom Klinarjem z Jesenic sva bliže skupaj, a se malokdaj snideva. Do zadnjega časa sva bila skupaj pri enem oddelku in sva pri telovadbi ob prostem času vselej osramotila vse druge telovadce raznih narodnosti. Gledali so naju in vpraševali, če sva

Sokola ali kaj. Midva pa, ponosna na svojo orlovsko čast, sva vsekdar s ponosom poudarjala, da je slovenski Orel tisti, ki je nama in tisočem dal prožnost telesa in jasnost razuma.

Bog živi in ohrani Orla!

France.

PADLI ORLI-JUNAKI.

† Josip Komlanec.

Dve leti bo avgusta, kar ga ni nazaj, kar so povedali, da je padel, padel med prvimi, ki so bili odšli na rusko mejo žrtvovat dragoceno življenje. Bil je predsednik kršč. soc. izobraževalne-

Josip Komlanec.

ga društva v Škocijanu pri Mokronogu. Pod njegovim vodstvom se je društvo razcvetelo, dočim je prej šest let spalo. On je predsedoval ustanovnemu zboru škocijanskih Orlov in marno sodeloval pri vseh orlovskih sejah. Ob njegovem sodelovanju se je osnovala Kmečka Zveza v Škocijanu in se v kratkem času neprimerno lepo razvila. Bil je njen podnačelnik. — Po stanu je bil trgovec in kmet. On je bil tisti, ki je prvi uvedel stalne cene v svoji trgovini. Solidnost, zanesljivost, moštvo besede je bilo pri njem doma. Nenavadno razumen je vedno rastle v vplivu in uvažal vse primerne stvari v svojem kmečkem gospodarstvu. Pri vsej podjetnosti ni niti njemu niti, ako so pri društvu izvršili njegove sklepe, kaka reč izpodletela. Toda bolj kot dušni in telesni darovi so hvalevredne njegove nraune lastnosti. »Od mladosti je vedno lepo živel,« so izrekli ljudje svojo sodbo, kadar so hoteli pohvaliti njegov značaj. In družina njegova? Kar je bil zgled umorjenega prestolonaslednika za Avstrijo, to je bila njegova družina za

škocijansko župnijo. En duh in ena misel, povsod ozir na resnico in, kakor je pred Bogom prav. Za njim žaluje mlada žena s peterimi otroki. Naj jih Bog tolaži! Saj je že drugim tako hudo zanj, da bi marsikdo, komur je za jav-

Janez Tomazin.

no blaginjo, dal rodnega brata, pa da bi on živel. Naj živi pri Bogu in moli za slovenske katoliške organizacije.

† Janez Tomazin.

Kot dvajsetleten mladenič junak-Orel je padel lani 24. junija v Galiciji. Doma je bil v Naklem pri Kranju. Bil je skozi in skozi boljši med dobrimi. Pri telovadnem odseku Orlu je bil rajni eden izmed redkih tistih, ki jih ni omajala vsaka neugodna sapica in je vedno kazal zanimanje, ker je razumeval važnost Orla. Odkrito rečeno, da niso bili samo njegovi domači žalostni, ko so zvedeli za smrt edinega sina, ampak tudi drugi smo si dejali: »Škoda, škoda ga je.«

† Leopold Črtanc.

Tudi Tebi moram pisati nekrolog. Ko sem Te včasih opazoval med naraščajem kot živahnega dečka, iz katerega je sijalo veselje in svežost življenja, nisem mislil, da pojdeš pred menoj. Seveda, takrat nisem mislil na smrtonosne krogle, ki ne izbirajo med

mladim, zdravim, upolnolnim in starim, doživelim. Domovina, za katero si se navduševal že doma ob vsaki priliki, kateri si posvetil vse prilike in proste ure, Te je klicala na dejanski branik; v ognju krogel in šrapnelov si udeleževal svoje ideje in po daljšem boju in žrtvah prelil slednjič svojo kri za domovino.

Mojega srca se je ob tej novici postal čut hvaležnosti in priznanja tudi do junakov, ki jih je odlikovala smrt. Bil je neznaten v svojem življenju. Nikjer se ni boril za prvenstvo, čast in odlike. A danes, ob novici, da je padel, sem se vsedel, da napišem, kako malo sem storil za domovino nasproti njemu.

In koliko je takih! Mati se je zjokala, edina morda, je molila za njegovo dušo, a drugi, katerim je služil z vsemi silami svojega telesa in z vsem ognjem svoje idealnosti, vidijo in čutijo samo, da ga nič več ni, da ga ni več tistega, ki jim je služil, jim množil imetje in čast. Zato je pozabljen, zato mislijo samo, kje bodo dobili naslednika. Koliko je takih! —

Polde je bil doma iz Črnuč pri Ljubljani in se je že v zgodnji mladosti preselil v Št. Vid, kjer se je izučil mizarske obrti. Tu je prišel v stik z našo orlovsko organizacijo, kateri je ostal zvest in iz srca vdan do smrti. V Št. Vidu, pri fantovskih sestankih, se je duševno utrdil, da je mogel vztrajati tudi nadalje. Ko se je izučil, je delal kot pomočnik v Ljubljani in potem v Gradcu. Povsod je moral slišati očitania zavoljo orlovske misli, kateri je bil vdan z vso dušo.

Včasih so nam očitati: Med Orli ni

značajev, ta je Orel zato, ker mu to nese, ta zato, ker mora biti, oni zato, ker mu tako najbolj kaže. Toda naši fantje so v premnogih slučajih dokazali, da znajo iti tudi skozi ogenj poskušanj, pa jih ne bodo osmodili strupeni plini!

Polde je bil večkrat v takem ognju. Ko je prišel iz Gradca na kratek dopust, mi je pravil o tem in tožil zavoljo tega, a obupaval ni. Tu in tam sem slednjič spoznal, da je bila naša prava. Nisem bil navezan na nikogar, kamor sem sam hotel, sem šel, a držal sem se in se bom do zadnjega. Tako mi je pripovedoval živahno, ko sva poslednjič govorila. Ni se hvalil: To in ono sem naredil, pomenim nekaj, brez mene ne morejo biti. Ampak rekel je: Tako so mi povedali, tako so me učili; spoznal sem, da je tako prav in držal se bodem tega.

In potem je šel v vojsko. Tja je šel z lahkim srcem, ker je nosil v njem zavest, da je delal in se trudil vedno in povsod za dobro. Ko sem ga poslednjič videl, mi je iz štiristopa, ki je odhajal na vojsko, naračeval pozdrav bratom Orlom.

In sedaj je padel. V »Ilustriranem Glasniku« sem videl njegovo sliko in sem izvedel za to. In spomnil sem se takrat zopet na njega in na tisoče drugih naših preprostih kmečkih fantov, izmed katerih je marsikateri nosil v srcu tako plemenite misli, kakor Polde, a je usahnil sredi dela in moči, morda ne vedoč zakaj. A mi jih pozdravljamo kot tihe junake, ki so dali življenje za veliko stvar: Da bi bila srečna domovina.

DOPISI.

Kranj. — V petek 2. junija je odšel k vajaku bivši telovadec vrhniškega Orla Avgust Hojan, korenjak z blagim srcem. Moral bi iti že pred letom, ko so odhajali 18 letni, vendar ker je delal v tovarni za vojaško usnje kot knjigovodja, je ostal pri nas do zdaj. Naj ga spremlja bojna sreča. — Prišlo je zasebno pismo, da je padel odsekov tajnik na laškem bojišču, no, kmalu je njegovo lastno pismo ovrglo poročilo o smrti. Načelnik naračaja

Tine Fister piše z Dunaja, da se pripravlja za orlovsko delo po vojni. Naračaja počasi zbira. Nazdar!

Črnomelj. — Mali hočejo iger in telovadbe. Oddaljenejšim ni mogoče ustreči. Pač pa jih sme 30 iz mesta telovaditi in igrati. Kakšno veselje! Da pa je tudi ostalim dečkom ustrezno, imamo za vse skupaj Marijin vrtec. Okrog 200 jih je v njem. Nazdar!

DROBIŽ.

Razlogi za abstinenco. — Koledar za slovenske vojake 1916. (Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru) navaja te kvarne posledice alkohola:

lizma: 1. Omotenje možganov in pot k zmorelosti. 2. Bolezni notranjih organov in prevara glede »dobrih učinkov«. 3. Krajšanje življenja

in uboj družinske sreče. 4. Draženje nizkih nagonov, česar posledica so nečisti padci in ostudne bolezni. 5. Telesna oslabelelost, ki ne more zdaleka ne vztrajati pri naporih, ki jih vzdrže trezni. 6. Neozdravljivost ali vsaj počasna celjivost ran alkoholikov, dočim se treznim in zmernim istovrstne rane urno zacelijo. 7. Propad premoženja. 8. Samoumori. 9. Oslabljen zarod že v materinem telesu.

Katoliška dekliška organizacija. — Dne 28. februarja 1916 so zborovale vodnice ženske mladine in njene prijateljice iz nadškofije Monakovo-Freising v Monakovem. Njih konferenca je sklenila: 1. Zbirati za novo vneto šoli odrasle deklice. Razlog za to so nove pravne nevarnosti, ker je vojna zrahljala družinsko življenje in ogrozila vzgojo. Organizacija naj pomaga deklice vzgojiti versko in pravno ter jih navaja, da bodo zvesto izpolnjevale dolžnosti in da se izobrazijo družabno. 2. Organizacija naj pomore, da postanejo izobražene gospodinje, zveste domači hiši, ki znajo misliti družini v korist, zlasti pa jim vcepi dvoje, da bodo znale ceniti devštvo, v slučaju zakona pa, da se bodo znale žrtvovati za pravo, žrtev zmožno materinstvo. 3. Trojni vzor naj zrejo vse katoliške žene in device, ki jih kliče čas k delu v katoliških dekliških organizacijah, namreč: vzgojiti rastoči dekliški rod za družino, Cerkev in za domovino.

Primeri dveh mož. — Ob spominu na cesarja Viljema II., ki je praznoval 27. januarja 57. letnico (rojen je bil 1859), se vsiljuje človeku nehoti primera z našim dr. Krekom, ki mu je potekla o Božiču 50. letnica rojstnega dneva. Viljem je uresničil novo Nemčijo, kakor jo je načrtoval Bismarck, Krek je udeležil novo Slovenijo, kakor je bilo skladno z mislimi I. katoliškega shoda. Viljem je začel nekoliko prej in nekoliko starejši, vendar, če vzamemo za oboje dobo dela 25 let, je zrastle v okviru obeh, koder sta delala, napredek 25kratno in več. V Nemčiji bogastvo, moč, kultura. Toda tudi na Slovenskem, če smemo malo primerjati z velikim. V gmotnem oziru je samo v desetih letih 1900—1910 narastel denarni promet naše gospodarske organizacije pod Krekovim idejnim vodstvom od 5 na 116 milijonov kron. V političnem je tik pred vojsko in marsikaterim vprašanju stala avstrijska javnost pod slovenskim vplivom. Duševnega dviga in moralne moči niti preceniti ne moremo. Saj izkazuje l. 1912, samo poročilo kršč. soc. zveze 476 iz-

obraževalnih društev, ne všteti odsekov in političnih zvez. Delo obeh mož je izzvalo občudovanje tujine. Tudi k nam so bili začeli prihajati zastopniki narodov in vlad proučevati kulturni razvoj. Oba moža dičijo poleg velike nadarjenosti krasne moralne lastnosti: samostojnost mišljenja, ki gre za smotri in se ne briga za plitve predsodke njune dobe, moška odločnost in delavnost, ki gleda le na to, da doseže, ne da počije. — Toda med obema je obstajala tudi velika razlika, ki kaže tudi razliko veličine vsakega od obeh. Različna sredstva so obkrožala oboje. Eden cesar. V roki armado in državno blagajno. Drugi brez vsakih tvarnih sredstev. — Različni vzori in načela so vodili oboje. Viljemova Nemčija je zrastle na ideji: »Moč močnim!« Krekova Slovenija je zrastle na ideji: »Pomoč nemočnim!« Prvi je rekel: »Mi smo sol zemlje«, namreč Nemci. Krek je rekel: »Začetek vsakega napredka označujejo besede: Spomni se človek, da si prah!«

Na vsak način pa sta oboje znameniti osebnosti. Za nas velja. Razumu dodajmo po zgledu obeh voljo in delavnost. Vse troje pa v službo vzorom, ki jih blagoslovja katoliška vera.

A. K.

Izmed bratov Hrvatov sta padla na italijanskem bojišču dva bivša predsednika društev katoliških hrvatskih vseučilišnikov, ki stoje v bratski zvezi v našimi kat. akademiki, med katerimi imajo Orli do malega vse za svoje delavne in vodilne člane. Eden padlih je Steva Matković. Predsedoval je zagrebškemu vseučiliškemu društvu »Domagoj«. Kot predsednik je znal vdihavati med člane prijateljstvo in ljubezen. Padel je lanskega avgusta. — Drugi je dr. Stjepan Šimunović, ki je kot vseučilišnik predsedoval vseučiliškima društvoma »Pavlinović« in »Hrvatska«.

Božja postava.

Svetilo mojim je nogam
Tvoja postava,
luč jasna mojim je stezam.

Obljubil sem Ti, se zaklél,
da Tvoja prava
do veka čuval bom vesel.

Iz Ivan Vesel, Psalmi. Str. 216.

KNJIŽEVNOST.

Petar Rogulja, Dr. Janez E. Krek. Zagreb (knjižarna M. Kelovič, Bakačeva ul. 5) 1916. Cena 50 vin. — V tej knjižici piše pisatelj o dr. Kreku, o njegovih načelih, naukih in delu na polju izobrazbe, politike in organizacije. Mnogo poučnega bo posnel bralec, ki ga zanima javno življenje, iz te knjižice.

Hrvati in Slovenci. — Na Nemškem v Jeni je izšla letos knjiga o obojih. O Hrvatih je napisal Andrej Milčinić, o Slovencih Janez Krek.

Knjiga vsebuje krasno slovensko domovinoznanstvo. Kakor nalašč učna knjiga za

slovensko mladino. Da bi le bila brž prevedena v slovenščino! Toda mogoče bo to šele po vojni. Tako jedrnatih sestavkov bi malo kdo mogel napisati. Ko bi ne bral, bi ne verjel, da je mogoče na 50 straneh vse to povedati in hkrati zanimivo: iz zgodovine, selišča, narodno gospodarstvo, jezik, slovnost, ljudska izobrazba in naše razmerje do monarhije. Dodan je zemljevid Slovenije. Tako napisati je mogoče le človeku, ki zre vse slovenstvo v enem pogledu. Misli bi, da bo to kaka agitatorična knjiga, toda sama dejstva, zročna na bralca z nezastorno uvidnostjo.

A. K.

Katoliška Bukvarna v Ljubljani

Izšla je času primerna knjiga

Premišljevanja o božjem Srcu Jezusovem.

Spisal P. Mariofil Holecsek, frančiškan. Cena K 1.20 za broširan, K 2.— za vezan izvod. Po pošti 20 vinarjev več.

Katoliški narodi vesoljnega sveta se oklepajo vedno tesneje božjega Srca Jezusovega. Tudi Slovenci smo se božjemu Srcu že pred leti posvetili; to posvetitev smo že mnogokrat obnovili; na posebno slovesen način se je pa zgodilo to letos, ko nam je prinesla vojska toliko žalosti in trpljenja in smo še močnejše začutili potrebo, da nam odpre to Srce neusahljive zaklade svoje ljubezni in svojih dobrot.

Ker smo se pa z večkratno posvetitvijo tako približali božjemu Srcu, je potrebno, da to Srce tudi natančneje in jasneje spoznamo, da prodremo nekoliko v neizmerne skrivnosti in milosti, ki jih Zveličarjevo Srce za nas hrani in nas želi z njimi obogatiti. — Četudi bi vse knjige na svetu ne mogle vredno popisati vseh zakladov, ki jih hrani božje Sree, bo vendar ta lepa knjiga zelo razveselila vsakega častivca in dvignila med vernimi Slovenci češčenje in otroško zaupanje do božjega Srca.

Kdor se bo utopil v ta pristrčna premišljevanja, bo našel v njih neusahljiv vir tolažbe in utehe, četudi so ga v sedanjih viharjih časih objeli morda dnevi bridke žalosti in tuge. Čim globokejše rane ti je zasekalo življenje, tem več utehe ti bodo nudila ta premišljevanja.

Ta dragocena knjiga naj se torej širi ter prinese mir in tolažbo v vse slovenske domove. Dobi se v Katoliški Bukvarni in vseh frančiškanskih samostanih.

Lavretanske litanije

Matere božje za mešani zbor, oziroma eno-, dvo-, ali triglasni zbor zložil Franc Ferjančič. Cena 30 vinarjev.

Te litanije, ki so ravnokar izšle, bodo dobro došle našim pevskim zborom. Z njimi pa ne bo ustrezno samo pevovodjem in pevcem, temveč tudi občinstvu, ker se bodo litanije po svojem ustroju in značaju povsod hitro udomačile. Meseca majnika in za vse Marijine praznike bodo prav dobro došle. Dobe se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

Varčna kuharica.

Zbirka navodil za pripravo okusnih in tečnih jedil s skromnimi sredstvi. Za slabe in dobre čase sestavila v vojnem letu 1915. M. R. Založila Katoliška Bukvarna. Cena K 1.20, v platno vezana K 1.80, po pošti 20 vin. več.

Knjiga ne bo služila samo ob času druginje, temveč bo tudi ob dobrih časih pot do blagostanja. Njene posebne vrline so označene v predgovoru, katerega naj pazno prečita vsaka gospodinja. Knjiga se ogiblje potrate in vpošteva povsod varčnost ter uči, kako si pomaga gospodinja s sredstvi, katera so vedno in povsod dobiti. Vsa navodila so pa večkrat preizkušena; sprejela so se samo jedila, ki se tudi glede okusa lahko postavijo na vsako imenitno mizo. — Zelo pregledno kazalo ob koncu knjige ti tudi pomaga takoj rešiti vprašanje, kaj boš danes ali jutri kuhala. S to knjigo v roki boš namreč znala postaviti na mizo tudi eno in isto živilo v najrazličnejših oblikah in si boš znala vedno pomagati z malimi sredstvi, da ne prideš nikdar v zadrego. Knjiga bo mnogo pripomogla k blagostanju slovenskega naroda.